

Роменська Катерина Михайлівна

к.е.н., доцент,

доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро.

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ ПОТОКАМИ В БЮДЖЕТНОМУ ПРОЦЕСІ, ОРІЄНТОВАНЕ НА ЯКІСТЬ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ОТРИМАНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Анотація. Управління фінансовими потоками державного та місцевих бюджетів, спрямоване на забезпечення учасниками бюджетного процесу досягнення цілей, завдань, результатів своєї діяльності та забезпечення ефективного, результативного й цільового використання бюджетних коштів. Умовою забезпечення якості і ефективності управління фінансовими потоками в бюджетному процесі є ступінь обґрунтованості та відповідність отриманих результатів від їх протікання принципам бюджетної системи: повноти, обґрунтованості, ефективності та результативності, субсидіарності, цільового використання бюджетних коштів, справедливості і неупередженості, публічності та прозорості. Орієнтованість управління фінансовими потоками в бюджетному процесі на якість та ефективність отриманих результатів, дозволяє у повній мірі й своєчасно забезпечувати виконання повноважень органів державної влади та місцевого самоврядування та процеси соціального розвитку.

Ключові слова: управління фінансовими потоками, бюджет, бюджетний процес, ефективність, якість, результати, використання бюджетних коштів.

Зміна акцентів в бюджетному процесі із переходом на стратегічне управління бюджетами пояснює те, що управління бюджетними потоками на сьогодні стає орієнтованим не лише на виконання бюджетних зобов'язань. Бюджетним кодексом України управління бюджетними коштами визначено як сукупність дій учасника бюджетного процесу відповідно до його повноважень, пов'язаних з формуванням та використанням бюджетних коштів, здійсненням контролю за дотриманням бюджетного законодавства, які спрямовані на досягнення цілей, завдань і конкретних результатів своєї діяльності та забезпечення ефективного, результативного і цільового використання бюджетних коштів. Це підкреслює необхідність управління фінансовими потоками державного та місцевих бюджетів, спрямованого не лише на дотримання термінів і обсягів визначеного фінансування, проте й на забезпечення ефективних та якісних показників за результатами використання бюджетних коштів [1].

Відмінністю управління бюджетними потоками від управління фінансовими потоками те, що ними неможливо управляти з огляду на лише на економічні параметри. Також варто враховувати, що не всі фінансові потоки держави є бюджетними потоками, тому що система державних фінансів окрім

зведеного бюджету включає державні цільові фонди, фінанси державного сектору економіки, державний кредит, страхові та резервні фонди. А оскільки бюджетна система є не лише сукупністю бюджетів, а сукупністю бюджетного процесу та відносин, управління фінансовими потоками в бюджетному процесі України обмежене бюджетним циклом, що має на меті забезпечити належне планування, виконання, облік доходів та видатків державного та місцевих бюджетів України, а також звітність, контроль та аудит дотримання бюджетного законодавства. Зазвичай такий цикл зосереджується на таких ключових етапах, що відбуваються на різних стадіях бюджетного процесу України: складання та розгляд Бюджетної декларації (прогнозу місцевого бюджету) і прийняття рішення щодо них, складання проектів бюджетів, розгляд проекту та прийняття закону про Державний бюджет України (рішення про місцевий бюджет), виконання бюджету, включаючи внесення змін до закону про Державний бюджет України (рішення про місцевий бюджет), підготовка та розгляд звіту про виконання бюджету і прийняття рішення щодо нього.

Саме тому протікання фінансових потоків в бюджетному процесі є обмеженим обсягами відповідного бюджету, в якому затверджено бюджетні призначення головним розпорядникам коштів у розрізі відповідальних визначень за бюджетними програмами та визначені соціальні норми та нормативи, напрями фінансування галузей та сфер відповідно до цілей розвитку, протікання цих потоків також залежить від багатьох соціально-економічних параметрів: чисельність та структура населення, соціальний статус, зайнятість, спеціалізація виробничої системи, рівень розвитку житлово-комунальної інфраструктури тощо [2]. І при цьому досягнення результатів в бюджетній сфері часто ускладнене незбалансованістю доходної та видаткової частин бюджету, тому важливою умовою формування та спрямування фінансових потоків в бюджетному процесі є їх узгодження та обґрунтування за функціями й видами та збалансування з потребами по обсягах і певних інтервалах часу. Так, ефективне використання фінансових потоків в бюджетному процесі потребує обґрунтованого планування, використання та оптимізації їх руху. Фінансові потоки в невиробничій сфері, на відміну від фінансових потоків, що обслуговують виробничу сферу, безоборотні. Вони закінчуються при досягненні кінцевої мети - забезпечення соціальних процесів і функцій соціального захисту й соціального забезпечення в момент надання споживачам бюджетних послуг. Фінансові потоки бюджету можуть бути різними за обсягами, рухатись із різною швидкістю, вилучатись з потоку, змінювати напрям руху. Параметри бюджетних потоків залежать від кількості розпорядників і споживачів бюджетних фінансових коштів, прийнятих форм розрахунків, обліку операцій, видів господарських зв'язків і різних термінів їх перебігу. Для ефективного досягнення показників ефективного та якісного використання бюджетних коштів за результатами управління фінансовими потоками в бюджетному процесі також необхідно визначити обґрунтовані характеристики потоків і постійно їх удосконалювати [1].

Умовою забезпечення якості і ефективності управління фінансовими потоками в бюджетному процесі є ступінь обґрунтованості та відповідність отриманих результатів від їх протікання принципам бюджетної системи: повноти, обґрунтованості, ефективності та результативності, субсидіарності, цільового використання бюджетних коштів, справедливості і неупередженості, публічності та прозорості. Найголовнішою вимогою до отриманих результатів для оцінки фінансових потоків є можливість їх вимірювання (в абсолютних, відносних одиницях). Крім того, результати мають бути співставними із методами розрахунків, що застосовувались для їх оцінки, інформаційно доступними та зрозумілими за змістом і призначенням як для фахівців органів державної влади та місцевого самоврядування так і для громадськості.

Управління фінансовими потоками в бюджетному процесі, орієнтоване на якість та ефективність отриманих результатів, дозволяє у повній мірі та своєчасно забезпечувати виконання повноважень органів державної влади та місцевого самоврядування та процеси соціального розвитку. Це в свою чергу забезпечить збільшення вхідних потоків бюджету, забезпечення ефективності використання бюджетних коштів через їх обґрунтований розподіл у часі, просторі та за напрямками використання тощо. Фінансові потоки бюджету забезпечують економічну єдність та цільове спрямування бюджетних коштів, а процес управління фінансовими потоками бюджету за рахунок обґрунтування завдань, заходів та результатів використання бюджетних коштів за допомогою аналітичного й інформаційного забезпечення оцінки їх стану та на основі визначеного оптимального рівня показників суттєво спрощує та прискорює управлінське регулювання небажаних тенденцій та дозволяє упередити їх настання [3].

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА:

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення 22.11.2021)
2. Про Державний бюджет України на 2021 рік: Закон України від 15.12.2020. №1082-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1082-20#Text> (дата звернення 23.11.2021)
3. Бобровська О. Управління фінансовими потоками в муніципальному менеджменті. Науковий вісник «Демократичне врядування». 2008. №1. URL: http://lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnik/fail/O.%C2%A0Bobrovska.pdf (дата звернення 23.11.2021)